

Code goede praktijk Beheermonitoring

Inhoud

1. Situering	2
2. Doelstelling code goede praktijk beheermonitoring	2
3. Principes beheermonitoring	2
4. Minimumlat per natuurstreefbeeld	3
5. Opvolgen aan de hand van resultaatindicatoren	12
5.1. Wat is een resultaatindicator?	12
5.2. Wanneer beheeropvolging aan de hand van resultaatindicatoren?	12
5.3. Aantal resultaatindicatoren	12
5.4. Frequentie	13
5.5. Tijdstip	13
5.6. Hoe opnames spreiden?	13
5.7. Grootte proefvlak	14
6. Opvolgen grondwater- of oppervlaktewaterpeil	15
6.1. Wanneer grondwater- of oppervlaktewaterpeil opvolgen?	15
6.2. Aantal peilbuizen	15
6.3. Frequentie	15
6.4. Waar peilbuizen plaatsen?	15
7. Inventariseren van soorten via gestandaardiseerde vangst- of telmethode	16

1. Situering

Bij de nieuwe natuurbeheerplannen is beheeropvolging en beheerevaluatie een essentieel onderdeel om de resultaten van het beheer te kunnen volgen en waar nodig het beheer of de doelstellingen bij te sturen.

Concreet wordt er van de beheerders verwacht dat ze de uitgevoerde maatregelen die gesubsidieerd worden jaarlijks registreren en zesjaarlijks een kwalitatieve evaluatie per natuurstreefbeeld uitvoeren.

Op basis van de beheerevaluatie wordt in samenspraak met ANB beslist of er bijsturing nodig is van de maatregelen en/of de doelstellingen.

2. Doelstelling code goede praktijk beheermonitoring

De beheeropvolging heeft in eerste instantie betrekking op de mate waarin de beoogde natuurstreefbeelden worden bereikt, en in tweede instantie op de mate waarin de beheer- en inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd.

Om de 6 jaar gebeurt een beheerevaluatie met de bedoeling het beheer of de doelstellingen bij te sturen waar nodig. Deze beheerevaluatie gebeurt aan de hand van een evaluatieformulier waarbij een inschatting gebeurt van enerzijds de kwaliteit van het natuurstreefbeeld en anderzijds de risico's en invloedsfactoren. Voor bepaalde natuurstreefbeelden worden hiertoe specifieke indicatoren opgevolgd, namelijk wanneer er onvoldoende zekerheid is dat de natuurstreefbeelden zullen gehaald worden bij het uitvoeren van de geplande maatregelen.

Voorliggende code goede praktijk beheermonitoring legt vast voor welke natuurstreefbeelden specifieke indicatoren dienen opgevolgd te worden en met welke frequentie.

3. Principes beheermonitoring

Bij de beheeropvolging worden 4 methodes onderscheiden:

1) **Basis**

Bij de basis beheermonitoring worden jaarlijks de uitgevoerde werken geregistreerd en gebeurt de 6-jaarlijkse beheerevaluatie op niveau van het natuurstreefbeeld kwalitatief op basis van de geregistreerde werken en een globale inschatting op basis van *best professional judgment*.

Hiervoor is geen aanvullende subsidie voorzien. De kost is verrekend in de beheersubsidie.

2) **Basis + opvolgen van resultaatindicatoren**

De 6-jaarlijkse beheerevaluatie gebeurt op basis van de geregistreerde werken en het opvolgen van resultaatindicatoren.

Hiervoor is een aanvullende subsidie van 20 €/ha/jaar voorzien.

3) **Basis + opvolgen van grond- en/of oppervlaktewaterpeilen**

Bepaalde natuurstreefbeelden zijn sterk afhankelijk van grondwater- of oppervlaktewaterstanden. Voor deze natuurstreefbeelden kan ook grondwater- of oppervlaktewaterpeil opgevolgd worden.

Hiervoor wordt de aanvullende subsidie van 20 €/ha/jaar verhoogd tot 150 €/jaar per gemeten peilbuis.

4) **Basis + inventariseren van soorten via gestandaardiseerde vangst- of telmethode**

Wanneer een soort als doel is opgenomen in het natuurbeheerplan kan het wenselijk zijn dat niet enkel het leefgebied van de soort wordt opgevolgd, maar ook de soort zelf via een gestandaardiseerde vangst- of telmethode.

Hiervoor wordt de aanvullende subsidie van 20 €/ha/jaar verhoogd tot 50 €/ha/jaar.

4. Minimumlat per natuurstreefbeeld

In onderstaande tabel wordt per natuurstreefbeeld vastgelegd welke beheeropvolging minimaal moet en welke beheermonitoring eventueel kan. Dit laatste is het geval wanneer (a) het onzeker is dat het natuurstreefbeeld zal gerealiseerd worden wanneer de voorziene werken worden uitgevoerd en/of (b) de standplaatsfactoren ongunstig zijn.

Tabel 1. Minimumlat per natuurstreefbeeld.

Code	Natuurstreefbeeld	Methode beheermonitoring verplicht	Methode beheermonitoring mogelijk	Opmerking
1130	Estuaria	basis		Is een natuurstreefbeeld op landschapsniveau met verschillende onderliggende vegetaties, is procesnatuur.
8310	Niet voor het publiek opengestelde grotten	Basis		
b*	Soortenrijke akker met veel en/of zeldzame akkerkruiden	basis + resultaatindicatoren		
ku, ku*, kub, kub*	Soortenrijke ruderaal ruigte of pioniersvegetatie die geen Europees te beschermen habitat is	basis		
	Binnendijkse slikken en schorren en zilt grasland			
	Buitendijkse slikken en schorren			
1140	Slik- en zandplaten die droogvallen bij eb	basis		
1310	Slikken met Zeekraal	basis + resultaatindicatoren + waterpeil in poldergraslanden		
1320	Schorren met Slijkgras	basis + resultaatindicatoren		
1330	Schorren	basis + resultaatindicatoren + waterpeil in poldergraslanden		
	Kustduinlandschap			
2110	Embryonale duinen	basis + resultaatindicatoren		
2120	Wandelende duinen met Helmgras	basis + resultaatindicatoren		
2130	Vastgelegde duinen	basis + resultaatindicatoren		
2150	Vastgelegde ontcalcite duinen	basis + resultaatindicatoren		

	Kustduinstruwelen			
2160	Duinstruweel	basis + resultaatindicatoren		
2170	Duinstruweel van Kruipwilg	basis + resultaatindicatoren + waterpeil		
2180	Natuurlijke loofbossen van de kustduinen	basis + resultaatindicatoren		
2190	Vochtige duinvalleien	basis + resultaatindicatoren + waterpeil		
	Stilstaande wateren (vijvers en meren)			
	Vennen			
3110	Voedselarme zwak gebufferde vennen die niet vaak droogvallen	basis + resultaatindicatoren + waterpeil		
3130	Voedselarme tot matig voedselarme wateren met droogvallende oevers	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
3140	Wateren met kranswiervegetaties	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
3150	Voedselrijke, gebufferde wateren met rijke waterplantvegetatie	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
3160	Zure bruingekleurde vennen	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
ae, aer, aev	Eutrofe plas met (matig) soortenrijke waterplantenvegetatie die geen Europees te beschermen habitat is	Basis		
ao, aoo, aom	Oligotrofe tot mesotrofe plas met (matig) soortenrijke waterplantenvegetatie die geen Europees te beschermen habitat is	basis		
ap, apo	Plas met (matig) soortenrijke waterplantenvegetatie die geen Europees te beschermen habitat is	basis		
Rbbah	rbb zilte plassen	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
Ah	Brakke plas of zilt water dat geen regionaal belangrijk biotoop is	basis		Grens tussen ah en rbbah moet duidelijk zijn.

	Stromende wateren			
3260	Ondiepe beken en rivieren met goede structuur en watervegetaties	basis		
3270	Dynamische rivieren met voedselrijk slikoevers met eenjarige planten	basis		
	Heide- en Hoogveenlandschap			
	Stuifduincomplex (stuifduinlandschap - Landduinlandschap)			
2310	Droge heide op jonge zandafzettingen	basis + resultaatindicatoren		
2330	Open graslanden op landduinen	basis + resultaatindicatoren		
4010	Vochtige tot natte heide	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
4030	Droge heide	basis + resultaatindicatoren		
cp, cpb	Gedegradeerde heide met dominantie van adelaarsvaren die geen Europees te beschermen habitat is	basis		
cd, cdb	Gedegradeerde heide met dominantie van bochtige smele die geen Europees te beschermen habitat is	basis		
cm, cmb	Gedegradeerde heide met pijpenstrootje (cm of cmb) die geen Europees te beschermen habitat is	basis		
7110	Actief hoogveen	basis + resultaatindicatoren + waterpeil		
7140	Voedselarme tot matig voedselarme verlandingsvegetaties	basis + resultaatindicatoren + waterpeil		
7150	Slenken en plagplekken op vochtige bodems in de heide	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
	Hooilandencomplex (hooilandenlandschap)			
	Grasland- en ruigtecomplex			

	Halfnatuurlijke graslanden			
6120	Stroomdalgraslanden langs de Maas	basis + resultaatindicatoren		
6210	Droge kalkgraslanden en struweel op kalkbodem	basis + resultaatindicatoren		
6230	Heischrale graslanden en soortenrijke graslanden van zure bodems	basis + resultaatindicatoren	waterpeil voor nat subtype	
6410	Blauwgraslanden	basis + resultaatindicatoren + waterpeil		
6430	Voedselrijke, soortenrijke ruigtes langs waterlopen en boszomen	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
Rbbhf	rbb moerasspirearugte met graslandkenmerken	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
6510	Glanshaver- en Grote vossenstaartgraslanden	basis + resultaatindicatoren		
6510_hu	Glanshaverhooilanden	basis + resultaatindicatoren		
6510_hua en hus	Grote vossenstaartgraslanden	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
6510_huk	Kalkrijke kamgraslanden	basis + resultaatindicatoren		
Rbbhc	rbb dotterbloemgrasland	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
Rbbkam	rbb kamgrasland	basis + resultaatindicatoren		
Rbbzil	rbb zilverschoongrasland	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
hj, hjb	soortenrijk licht bemest grasland dat geen Europees te beschermen habitat is	basis		
hu, hub	soortenrijk mesofiel hooiland dat geen Europees te beschermen habitat is	basis + resultaatindicatoren		
hp*, hpr*	soortenrijk permanent cultuurgrasland at geen Europees te beschermen habitat of regionaal belangrijk biotoop is	basis		

hr, hrb, hr*, hrb*	soortenrijk verruigd grasland dat geen Europees te beschermen habitat is	basis		
ha, hab	soortenrijke struisgrasvegetatie die geen Europees te beschermen habitat is	basis + resultaatindicatoren		
Hv	Zinkgrasland met zinkviooltje	basis		
	Moerassen en verlandingsvegetaties			
7210	Galigaanvegetaties	basis + resultaatindicatoren + waterpeil		
7220	Kalktufbronnen met tufsteenformatie	basis + resultaatindicatoren		
7230	Kalkmoeras	basis + resultaatindicatoren + waterpeil		
rbbmr	rbb rietlandvegetatie	basis	waterpeil	
Mr	rietvegetatie die geen Europees te beschermen habitat of regionaal belangrijk biotoop is	basis		grens tussen mr en rbbmr moet duidelijk zijn
Rbbmc	rbb grote zeggenvegetatie	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
Mc	grote zeggenvegetatie die geen Europees te beschermen habitat of regionaal belangrijk biotoop is	basis		grens tussen mc en rbbmc moet duidelijk zijn
Rbbms	rbb kleine zeggenvegetatie	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
Mz	brak tot zilt moeras dat geen Europees te beschermen habitat of regionaal belangrijk biotoop is	basis		Verduidelijken wat onder mz valt en dan beslissen of opvolgen resultaatindicatoren en/of waterpeil nodig is.
	Drijftilvegetaties			
md_anders	drijftil met andere vegetatie die geen Europees te beschermen habitat of regionaal belangrijk biotoop is	basis		Waterpeil kan in omliggend EU habitat of RBB opgevolgd worden.

md_habitatXXX	habitattype afhankelijk van vegetatie op drijftil (md_habitatXXXX)	basis		Waterpeil kan in omliggend EU habitat of RBB opgevolgd worden.
md_rbbXX	rbb afhankelijk van vegetatie op drijftil (md_rbbXX)	basis		Waterpeil kan in omliggend EU habitat of RBB opgevolgd worden.
	Droge habitatbossen			
9110	Veldbies-Beukenbossen	basis		
9120	Eiken-Beukenbossen op zure bodems	basis		
9130	Eiken-Beukenbossen met Wilde hyacint en Parelgras-Beukenbossen	basis		
9150	Kalkrijke beukenbossen	basis + resultaatindicatoren		
9160	Essen-Eikenbossen zonder Wilde hyacint	basis		
9190	Oude Eiken-Berkenbossen op zeer voedselarm zand	basis		
Rbbppm	rbb structuurrijke oude Grove den	basis		
	Natte habitatbossen			
	Broekbossen en veenbossen			
	Ooibossen			
91D0	Veenbossen	basis	waterpeil/resultaatindicator n	
91E0	Valleibossen, Elzenbroekbossen en zachthoutooibossen	basis	waterpeil/resultaatindicator n	
91E0_sf	Zachthoutooibossen	basis	waterpeil/resultaatindicator n	
91E0_va	Valleibossen	basis	waterpeil/resultaatindicator n	
91E0_vc	Bronbos	basis + resultaatindicatoren	waterpeil	
91E0_vm	Matig voedselrijk broekbos	basis	waterpeil/resultaatindicator n	

91E0_vn	Het voedselrijke Elzenbroekbos	basis	waterpeil/resultaatindicatoren	
91E0_vo	Voedselarm broekbos	basis	waterpeil/resultaatindicatoren	
91F0	Hardhoutooibossen	basis + resultaatindicatoren		
	Struwelen			
5130	Jeneverbesstruweel	basis + resultaatindicatoren		
Rbbsg	rbb brem- en gaspeldoornstruweel	basis	resultaatindicatoren zeker voor botanisch rijke situaties	Onder voorbehoud dat voor deze rbb een beoordelingskader (een goede soortenlijst) wordt opgemaakt.
Rbbsm	rbb gagelstruweel	basis	resultaatindicatoren / waterpeil	Onder voorbehoud dat voor deze rbb een beoordelingskader (een goede soortenlijst) wordt opgemaakt.
Rbbsf	rbb moerasbos met breedbladige wilgen	Basis	resultaatindicatoren / waterpeil	Onder voorbehoud dat voor deze rbb een beoordelingskader (een goede soortenlijst) wordt opgemaakt.
Rbbso	rbb vochtig wilgenstruweel op veen of zure grond	basis	resultaatindicatoren / waterpeil	Onder voorbehoud dat voor deze rbb een beoordelingskader (een goede soortenlijst) wordt opgemaakt.
Rbbsp	rbb doornstruwelen van leemhoudende grond	basis		Onder voorbehoud dat voor deze rbb een beoordelingskader (een goede soortenlijst) wordt opgemaakt.
Sz	soortenrijk natuurlijk struweel	basis		

So	Vochtig wilgenstruweel op venige of zure grond dat geen regionaal belangrijk biotoop is	basis		
	Procesgestuurde natuur – Mozaieklandschappen ontstaan door extensieve begrazing	basis + resultaatindicatoren van onderliggende EU hab en RBB	waterpeil	
	Procesgestuurde natuur - Onbeheerde climaxvegetaties	basis	waterpeil	
	Leefgebied van soorten	basis		Voor inventariseren van soorten: zie hoofdstuk 7.

5. Opvolgen van resultaatindicatoren

Het opvolgen van beheerresultaten a.d.h.v. resultaatindicatoren wordt uitvoerig beschreven in het meetprotocol opgesteld door het INBO ¹. In de code goede praktijk Beheermonitoring worden de elementen besproken die de werklust bepalen.

5.1. Wat zijn resultaatindicatoren?

Resultaatindicatoren zijn soorten en/of indicatoren die indicatief zijn voor:

- de gewenste eindtoestand (sleutelsoorten en structuurkenmerken)
- een verstoring van de gewenste toestand: verruiging, verzuring,...
- een gunstige evolutie naar de gewenste eindtoestand (trajectsoorten)

Resultaatindicatoren zijn specifiek per natuurstreefbeeld.

5.2. Wanneer beheeropvolging aan de hand van resultaatindicatoren?

De beheerresultaten worden opgevolgd a.d.h.v. resultaatindicatoren wanneer er onvoldoende zekerheid is dat een natuurstreefbeeld zal gerealiseerd worden als de voorziene maatregelen worden uitgevoerd of wanneer de standplaatsfactoren ongunstig zijn (zie tabel 1). In het natuurbeheerplan wordt vastgelegd voor welke natuurstreefbeelden de beheeropvolging zal gebeuren a.d.h.v. resultaatindicatoren.

5.3. Aantal lijsten

Het aantal in te vullen lijsten met resultaatindicatoren hangt af van de totale oppervlakte (ha) natuurstreefbeeld tot doel gesteld in het natuurbeheerplan en wordt berekend a.d.h.v. volgende formule, waarbij het resultaat wordt afgerond naar boven:

$$n_x = \frac{50}{1 + (50/N_x)}$$

met n_x = aantal in te vullen lijsten voor natuurstreefbeeld x,

N_x = totale oppervlakte (ha) natuurstreefbeeld x tot doel gesteld in het natuurbeheerplan.

¹ INBO 2017. Protocol beheerresultaten opvolgen a.d.h.v. indicatorlijsten.

5.4. Meetfrequentie

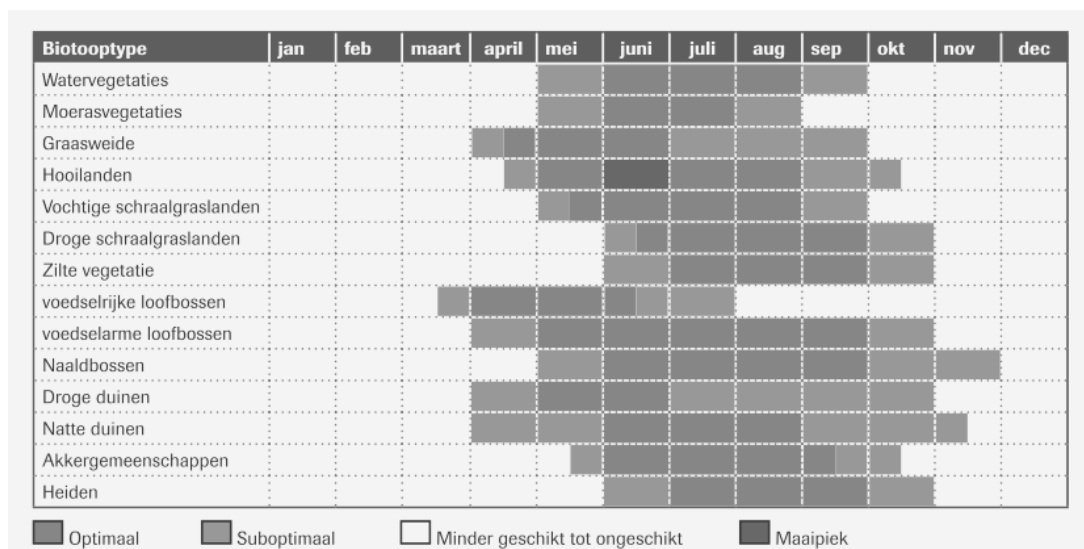
De frequentie waarmee de lijsten met resultaatindicatoren moeten ingevuld worden, is afhankelijk van de ontwikkelingsfase:

- Ontwikkelingsbeheer: minstens 2 keer binnen de eerste 6 jaar na inrichting,
- Herstel- en instandhoudingsbeheer: om de 6 jaar.

5.5. Tijdstip van opname

De lijsten met resultaatindicatoren dienen ingevuld te worden in het optimale vegetatie seizoen, wat afhankelijk is van o.a. biomassa productie, bloei van relevante soorten, (maai)beheer en toegankelijkheid. De optimale periode is verschillend voor elk vegetatietype: zie Figuur 1.

Bij herhaalde monitoring is het aan te raden om de lijsten met resultaatindicatoren telkens rond dezelfde datum in te vullen om de vergelijkbaarheid tussen de gegevens te vergroten.

Figuur 1: Monitoringperiode naargelang biotoopgroep (Vriens et al., 2011)

5.6. Hoe opnames spreiden?

De plaatsen waar het best de lijsten met resultaatindicatoren worden ingevuld, zijn afhankelijk van de beheervragen die voor het gebied gesteld worden. Deze locaties worden dus best bepaald door de beheerder. Als algemene regel geldt wel:

- Indien er geen specifieke beheervragen zijn: de opnames zo goed mogelijk spreiden binnen het gebied en/of de beheereenheden.
- Indien er specifieke beheervragen zijn (bv. verdroging, effect van maatregel, ...): gericht opnames doen en de meest kritische en/of onzekere locaties opvolgen.

5.7. Grote proefvlak

Voor het invullen van de lijsten met resultaatindicatoren worden proefvlakken doorlopen. Deze proefvlakken hebben een bepaalde grootte die onder andere afhankelijk is van de homogeniteit van de vegetatie. Voor elk Europees habitat en regionaal belangrijke biotoop is een aanbevolen en een maximum grootte bepaald waarover één opname kan gemaakt worden (= één lijst met resultaatindicatoren invullen).

Voor de meeste Europese habitats en regionaal belangrijke biotopen is de aanbevolen oppervlakte van een proefvlak 0,5 ha en de maximale oppervlakte 1 ha. Voor een aantal Europese habitats en regionaal belangrijke biotopen gelden andere waarden. Deze zijn opgenomen in tabel 2. Voor oevervegetaties is de oppervlakte omgezet naar een oeverlengte.

Tabel 2. Aanbevolen en maximale oppervlakte per opname.

Europees habitat of RBB	Aanbevolen grootte	Maximum grootte	Eenheid
1130, 2130_hd, 2180, 2310, 2330, 2330_bu, 2330_dw, 4030, 9110, 9120, 9190, rbbah, rbbkam	1	2	ha
3130, 3130_aom, 3140, 3150, 3160	100	400	m
Andere Europese habitats en regionaal belangrijke biotopen	0,5	1	ha

Als de oppervlakte van de vegetatievlek waarvoor resultaatindicatoren moeten ingevuld worden kleiner is dan 0,5 ha, wordt de volledige vegetatievlek doorlopen.

6. Opvolgen grondwater- of oppervlaktewaterpeil

De methode voor het opvolgen van grondwater- en oppervlaktewaterpeilen wordt uitvoerig beschreven in het protocol opgesteld door INBO ². In de code goede praktijk Beheermonitoring worden de elementen besproken die de werklust bepalen.

6.1. Wanneer grondwater- of oppervlaktewaterpeil opvolgen?

Bepaalde natuurstreefbeelden zijn sterk afhankelijk van grondwater- of oppervlaktewaterstanden. Voor deze zeer zeldzame natuurstreefbeelden wordt het grond- of oppervlaktewaterpeil standaard opgevolgd (zie tabel 1). Voor de andere grond- of oppervlaktewater afhankelijke natuurstreefbeelden wordt het grond- of oppervlaktewaterpeil enkel opgevolgd wanneer er problemen zijn met de waterstanden. Dit moet blijken uit de inventarisatiegegevens van het natuurbeheerplan. In het natuurbeheerplan wordt vastgelegd voor welke natuurstreefbeelden het grondwater- of oppervlaktewaterpeil moet opgevolgd worden.

6.2. Aantal peilbuizen

Het aantal peilbuizen in een gebied is afhankelijk van de *gezamenlijke* oppervlakte van grond- of oppervlaktewater afhankelijke natuurstreefbeelden, met als ondergrens 2 ha. Het is immers niet kostenefficiënt om voor kleinere oppervlaktes waterpeilen op te volgen.

Het minimum aantal peilbuizen wordt vastgelegd in het natuurbeheerplan en wordt bepaald door de totale oppervlakte grond- of oppervlaktewater afhankelijke natuurstreefbeelden:

- tussen de 2 ha en 10 ha: minimum 3 peilbuizen,
- tussen de 10 ha en 100 ha; 1 peilbuis per 10 ha, met een minimum van 3 peilbuizen,
- meer dan 100 ha: 1 peilbuis per 20 ha, met een minimum van 10 peilbuizen.

6.3. Meetfrequentie

Wanneer de waterstand manueel wordt opgevolgd, dient minimaal elke 14 dagen een meting te gebeuren. Wanneer de waterstand automatisch wordt opgevolgd, gebeurt minstens 1 meting per dag.

6.4. Waar peilbuizen plaatsen?

De inplanting van de peilbuizen moet weloverwogen gebeuren en hangt af van de (eco)hydrologische situatie. Soms is het ook nodig om in omliggende niet-grond- of

² INBO 2003. Handleiding voor het plaatsen en meten van peilbuizen in natuurgebieden. MINA/112/02.

oppervlaktewater afhankelijke natuurstreefbeelden peilbuizen te plaatsen om een volledig beeld te krijgen van de (eco)hydrologische situatie. Ook praktische overwegingen zoals toegankelijkheid, spelen vaak een rol. De locatie van de peilbuizen wordt dus best bepaald door de beheerder.

7. Inventariseren van soorten via gestandaardiseerde vangst- of telmethode

Wanneer een soort als doel is opgenomen in het natuurbeheerplan kan het wenselijk zijn niet enkel het leefgebied van de soort op te volgen, maar ook de soort zelf op te volgen via een gestandaardiseerde vangst- of telmethode.

Soorten kunnen opgevolgd worden via een gestandaardiseerde vangst- of telmethode wanneer:

- de soort als doel is opgenomen in het natuurbeheerplan,
- het beheer impact heeft op het voorkomen van de soort,
- de soort (relatief) eenvoudig te inventariseren is,
- de soort zeldzaam is,
- de soort een kritische populatie vormt in het betreffende gebied.

Wanneer de soort zeer zeldzaam is, wordt de soort verplicht opgevolgd via een gestandaardiseerde vangst- of telmethode.

Vogels worden enkel opgevolgd indien ze als broedvogel voorkomen in het betreffende gebied.

Tabel 3 geeft een overzicht van alle soorten die in aanmerking komen voor opvolging via een gestandaardiseerde vangst- of telmethode met vermelding van de specifieke methode die dient gebruikt te worden voor het opvolgen van de soort. De verschillende vangst- en telmethodes zijn terug te vinden in bijlage 1.

Wanneer voor de soort een soortenbeschermingsprogramma (SBP) bestaat, moet steeds de toets met het SBP gebeuren. Wanneer voor het betreffende gebied de soort in kader van het SBP wordt opgevolgd, kunnen deze gegevens gebruikt worden voor de beheerevaluatie en dient deze soort niet meer apart te worden geïnventariseerd.

Wanneer een soort op Vlaams niveau wordt opgevolgd via het soortenmeetnet Natura 2000, moet steeds de toets met het Vlaamse meetnet gebeuren. Wanneer voor het betreffende gebied de soort in het Vlaamse meetnet wordt opgevolgd, kunnen deze gegevens gebruikt worden voor de beheerevaluatie en dient deze soort niet meer apart te worden geïnventariseerd.

Tabel 3. Soorten die in aanmerking voor opvolging via een gestandaardiseerde vangst- of telmethode.

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	VI. meetnet: integrale bemonstering	VI. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
Amfibieën	Vuursalamander	Vuursalamander - Transecten	X		X		
Amfibieën	Boomkikker	Padden en kikkers - Roepkoren; Amfibieën - Larven en metamorfen	X			X	toets met SBP
Amfibieën	Heikikker	Padden en kikkers – monitoring individuele waterlichamen	X				toets met SBP, INBO ontwikkelt monitoringsmethode
Amfibieën	Kamsalamander	Amfibieën - Fuiken; Amfibieën - Larven en metamorfen	X			X	toets met SBP
Amfibieën	Poelkikker	Padden en kikkers – monitoring individuele waterlichamen	X				toets met SBP, INBO ontwikkelt monitoringsmethode
Amfibieën	Rugstreeppad	Rugstreeppad - Roepkoren; Rugstreeppad Zichtwaarneming	X		X		toets met SBP
Amfibieën	Knoflookpad	Padden en kikkers - Roepkoren		X	X		toets met VI meetnet en met SBP
Amfibieën	Vroedmeesterpad	Padden en kikkers – monitoring individuele waterlichamen		X			toets met VI meetnet en met SBP
Dagvlinders	Argusvlinder	Vlinders - Transecten	X			X	
Dagvlinders	Bont dikkopje	(geen INBO-protocol)	X				
Dagvlinders	Bruine eikenpage	Vlinders - eitelling	X		X		toets met VI meetnet en met SBP
Dagvlinders	Dwergblauwtje	(geen INBO-protocol)	X				
Dagvlinders	Groentje	(geen INBO-protocol)	X				
Dagvlinders	Grote weerschijnvlinder	Vlinders - transecten	X		X		
Dagvlinders	Heideblauwtje	(geen INBO-protocol)	X				
Dagvlinders	Heivlinder	Vlinders - Transecten	X			X	toets met SBP

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	VI. meetnet: integrale bemonstering	VI. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
Dagvlinders	Klaverblauwtje	Vlinders - Transecten	X		X		eventueel moet
Dagvlinders	Kleine ijsvogelvlinder	(geen INBO-protocol)	X				
Dagvlinders	Kleine parelmoervlinder	(geen INBO-protocol)	X				eventueel niet wegens sterk nomadisch karakter
Dagvlinders	Kommavlinder	Vlinders - Transecten	X		X		eventueel moet
Dagvlinders	Aardbeivlinder	Vlinders - Transecten		X	X		toets met VI meetnet
Dagvlinders	Bruin dikkopje	Vlinders - Transecten		X	X		toets met VI meetnet
Dagvlinders	Gentiaanblauwtje	Vlinders - Eitellingen		X	X		toets met VI meetnet
Dagvlinders	Veldparelmoervlinder	Vlinders - Transecten		X	X		toets met VI meetnet
Flora	Bevertjes	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Blauw kweldergras	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Beenbreek	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Gewone zoutmelde	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Glanzig fonteinkruid	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Klein warkruid	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Knopbies	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Driekantige bies	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Liggende asperge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Plat fonteinkruid	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Ongelijkbladig fonteinkruid	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Gegolfd fonteinkruid	Vaatplanten - gebiedskartering					
Flora	Polei	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Stekende bies	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	VI. meetnet: integrale bemonstering	VI. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
Flora	Weegbreefontein-kruid	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Wijdbloeiende rus	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Zeealsem	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Alpenrus	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Armbloemige waterbies	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Bleekgeel blaasjeskruid	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Klein blaasjeskruid	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Kleine ratelaar	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Blonde zegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Dwergzegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Bonte paardenstaart	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Breed wollegras	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Draadgentiaan	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Driedistel	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Drietallig glaskroos	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Drijvende egelskop	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Duingentiaan	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Duinzwenkgras	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Dwergvas	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Fijn goudschem	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Gesteelde zoutmelde	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Grote muggenorchis	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Grote pimpernel	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Grote wolfsklauw	Vaatplanten - gebiedskartering	X				

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	VI. meetnet: integrale bemonstering	VI. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
Flora	Harlekijn	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Heidekartelblad	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Honingorchis	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Kleine schorseneer	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Kleine wolfsklauw	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Klimopklokje	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Klokjesgentiaan	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Koprus	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Krabbenscheer	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Kwelderzegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Lavendelhei	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Rode dophei	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Ronde zonnedauw	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Veenpluis	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Mannetjesorchis	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Moerassmele	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Moerasvaren	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Nachtsilene	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Parnassia	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Pilvaren	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Purperorchis	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Ronde zegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Schedegeelster	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Schubzegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Slank wollegras	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	Vl. meetnet: integrale bemonstering	Vl. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
Flora	Slijkzegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Spekwortel	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Tweehuisige zegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Veenmosorchis	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Vlozegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Walstrobremraap	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Waterlobelia	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Waterscheerling	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Weidekervel-torkruid	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Welriekende nachtorchis	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Wondklaver	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Zilte zegge	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Drijvende waterweegbree	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Groenknolorchis	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Kruipend moerasscherm	Vaatplanten - gebiedskartering	X		X		
Flora	Kruipbrem	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Lamsoor	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Hondsviooltje	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Flora	Kikkerbeet	Vaatplanten - gebiedskartering	X				
Kevers	Vliegend hert	Vliegend hert- transecttelling	X			X	toets met SBP
Libellen	Beekrombout	Libellen - Larvenhuidjes	X			X	
Libellen	Bosbeekjuffer	Libellen - Transecten	X			X	
Libellen	Bruine korenbout	(geen INBO-protocol)	X				
Libellen	Gevlekte glanslibel	(geen INBO-protocol)	X				

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	VI. meetnet: integrale bemonstering	VI. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
Libellen	Gewone bronlibel	(geen INBO-protocol)	X				
Libellen	Glassnijder	(geen INBO-protocol)	X				
Libellen	Hoogveenglanslibel	Libellen - Populatie telling per locatie	X		X		
Libellen	Maanwaterjuffer	Libellen - Populatie telling per locatie	X		X		
Libellen	Noordse witsnuitlibel	(geen INBO-protocol)	X				
Libellen	Speerwaterjuffer	Libellen - Populatie telling per locatie	X		X		
Libellen	Venwitsnuitlibel	(geen INBO-protocol)	X				
Libellen	Vroege glazenmaker	Libellen - Transecten	X			X	
Libellen	Gevlekte witsnuitlibel	Libellen - Populatie telling per locatie	X		X		
Libellen	Rivierrombout	Libellen - Larvenhuidjes	X			X	
Libellen	Kempense heidelibel	Libellen - Populatie telling per locatie		X	X		
Mossen	Geel schorpioenmos	(geen INBO-protocol)		X			
Reptielen	Gladde slang	(geen INBO-protocol)	X				
Reptielen	Adder	(geen INBO-protocol)		X			
Spinnen	Gerande oeverspin	Gerande oeverspin	X			X	
Spinnen	Lentevuurspin	Lentevuurspin - Webtelling		X	X		toets met VI meetnet
Sprinkhanen	Duinsabelsprinkhaan	(geen INBO-protocol)	?				
Sprinkhanen	Heidesabelsprinkhaan	(geen INBO-protocol)	?				
Sprinkhanen	Blauwvleugelsprinkhaan	(geen INBO-protocol)	X				
Sprinkhanen	Knopsrietje	(geen INBO-protocol)	X				
Sprinkhanen	Moerassprinkhaan	(geen INBO-protocol)	X				
Sprinkhanen	Negertje	(geen INBO-protocol)	X				

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	VI. meetnet: integrale bemonstering	VI. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
Sprinkhanen	Schavertje	Sprinkhanen - Wegvangst	X		X		
Sprinkhanen	Snortikker	(geen INBO-protocol)	X				
Sprinkhanen	Veldkrekel	(geen INBO-protocol)	X				niet bij grote stabiele populaties
Sprinkhanen	Wekkertje	(geen INBO-protocol)	X				
Sprinkhanen	Zadelsprinkhaan	Sprinkhanen - Gebiedstelling	X		X		
Sprinkhanen	Zompsprinkhaan	(geen INBO-protocol)	X				
Nachtvlinders	Teunisbloempijlstaart	(geen INBO-protocol)	?				
Vogels	Braamsluipeer	ABV	X			x	
Vogels	Geelgors	ABV	X			x	toets met SBP
Vogels	Gekraagde roodstaart	ABV	X			x	
Vogels	Geoorde fuut	BBV	X		X		
Vogels	Goudvink	ABV	X			x	
Vogels	Matkop	ABV	X			x	
Vogels	Nachtegaal	ABV	X			x	
Vogels	Steenuil	(geen INBO-protocol)	X			x	
Vogels	Blauwborst	ABV	X			x	enkel buiten de grote populaties
Vogels	Boomleeuwerik	ABV	X			x	enkel buiten de grote populaties
Vogels	Bruine kiekendief	BBV	X		X		toets met SBP
Vogels	Graspieper	ABV	X			x	
Vogels	Grutto	ABV	X			x	
Vogels	Kleine zilverreiger	BBV	X		X		
Vogels	Kluut	BBV	X		X		

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	VI. meetnet: integrale bemonstering	VI. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
Vogels	Nachtzwaluw	(geen INBO-protocol)	X			x	enkel buiten de grote populaties
Vogels	Porseleinhoen	BBV	X		X		toets met SBP
Vogels	Roodborsttapuit	ABV	X			X	enkel buiten de grote populaties
Vogels	Tureluur	BBV	X		X		
Vogels	Visdief	BBV	X		X		
Vogels	Zwartkopmeeuw	BBV	X		X		
Vogels	Wulp	ABV	X			X	
Vogels	Slobeend	ABV	X			X	
Vogels	Grauwe gors	BBV		X	X		toets met VI meetnet en met SBP
Vogels	Kuifleeuwerik	BBV		X	X		toets met VI meetnet
Vogels	Ortolaan	BBV		X			Soort uitgestorven in Vlaanderen, wordt niet langer gemonitord.
Vogels	Tapuit	BBV		X	X		
Vogels	Blauwe kiekendief	BBV		X	X		
Vogels	Duinpieper	BBV		X			Soort uitgestorven in Vlaanderen, wordt niet langer gemonitord.
Vogels	Dwergstern	BBV		X	X		
Vogels	Grauwe kiekendief	BBV		X	X		toets met SBP
Vogels	Grauwe klauwier	BBV		X	X		toets met SBP
Vogels	Grote stern	BBV		X	X		
Vogels	Grote zilverreiger	BBV		X	X		
Vogels	Korhoen	BBV		X			Soort uitgestorven in Vlaanderen, wordt

Groep	Nederlandse soort naam	Gestandaardiseerde vangst- of telmethode	Beheermon. kan	Beheermon. moet	VI. meetnet: integrale bemonstering	VI. meetnet: gedeeltelijke bemonstering	Opmerking
							niet langer gemonitord.
Vogels	Kwak	BBV		X	X		
Vogels	Kwartelkoning	BBV		X	X		toets met SBP
Vogels	Lepelaar	BBV		X	X		
Vogels	Ooievaar	BBV		X	X		
Vogels	Paapje	BBV		X	X		
Vogels	Purperreiger	BBV		X	X		
Vogels	Roerdomp	BBV		X	X		toets met SBP
Vogels	Steltkluut	BBV		X	X		
Vogels	Strandplevier	BBV		X	X		
Vogels	Watersnip	BBV		X	X		
Vogels	Woudaap	BBV		X	X		
Vogels	Zwarte stern	BBV		X	X		
Vogels	Zomertaling	BBV		X	X		
Zoogdieren	Eikelmuis	(geen INBO-protocol)	X				
Zoogdieren	Veldspitsmuis	(geen INBO-protocol)	X				
Zoogdieren	Waterspitsmuis	(geen INBO-protocol)	X				
Zoogdieren	Europese bever	Voor monitoringsprotocol, zie ANB	X		X	X	toets met SBP
Zoogdieren	Europese hamster	Hamster - Burchtentelling		X	X		toets met SBP
Zoogdieren	Hazelmuis	Hazelmuis - Transecten		X	X		toets met SBP